

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 12. decembra 1940

Leto VII — Številka 13

Zmaga duha nad materijo

Praznik Brezmadežne pomenja zmagovalje, triumf duha nad materjo. Ta praznik ne razliva samo nežnosti in miline, ne izžareva samo ponižnosti in krotkosti, marveč je v svojem najglobljem bistvu bojna napoved vsemu, kar nasprotuje duhu in njegovim zakonom, je prava revolucija duha proti materiji. Saj tudi iz liturgičnih molitev tega dne ne diha le nežna milina, marveč se v njih prikazuje Brezmadežna tudi kot neka silna moč, ki je strašna kakor urejena vojska. Brezmadežna je »veliko znamenje na nebu«, ki ga opisuje skrivno razodetje, bojno znamenje današnjih dni. Velika žena prihaja v viharju in ognju, kakor je prišel Duh božji v apostole o prvem binkoštnem prazniku.

Po tragični krivdi prvih staršev zadolženi in s težkimi posledicami izvirnega greha obteženi nosimo v sebi postavbo materije, ki nasprotuje postavi duha. Meso poželi zoper duha, duh pa zoper meso. Zato je vse naše življenje izpolnjeno z mučnim bojem. In prav v tem neprestanem boju se kaže veličina duha, ki mu je dana moč zmage nad telesom. Če se že v svoji slabosti lovimo med padci in dvigi, mora zadnjo, najvišjo in najpopolnejšo zmago odnesti duh! Skrivnost Marijinega brezmadežnega spočetja nam je v tem trdem boju blaženo upanje in veselo zagotovilo poslednje zmage in vstajenja duha nad telesnostjo. Poslušaj prvo veselo oznanilo, protoevangelij razžaljenega Boga padlemu človeštvu: »Sovraštvo bom postavil med teboj in ženo, med tvojim in njenim zarodom...« (Mojzes 3, 15). Večno, nikdar mirujoče sovraštvo med kačo, ki je predstavnica vse svetne hudobije in upora proti Bogu, in med ženo — Marijo, ki je simbol čiste, bogoljubne duhovnosti. »Ona ti bo glavo strla!« S temi besedami pa je tudi napovedana velika žena, Immaculata, prvoboriteljica in prvozmagovalka v boju duha proti materiji. Z besedami: »Glej, dekla sem Gospodova,« je Marija sprejela visoko božje poslanstvo, ki obsega čas in večnost, zemljo in nebo, in ga dopolnila v svojem življenju na najpopolnejši način. Zato je Marija začetnica novega življenja in novega rodu, ki bo nizkotni materialnosti in vsaki hudobiji napovedal neizprosni boj brez kompromisa, boj čiste duhovnosti proti koruptni materiji. Edina med človeškimi otroki je bila izbrana in tako visoko odlikovana, da

ni nikdar čutila niti poznala nasprotja med duhom in telesom. V Njej je duh nemoteno vladal nad telesom; zato je Njeno življenje najvišji triumf duha. Ona je »dih božje moči in čisti izliv svetlosti vsemogočnega Boga« (Modrost 7, 25). Komur je torej do poduhovljenja vse telesnosti in vsega življenja, naj se zateka k Njej, da ga bo »hranila s kruhom življenja in napajala z vodo zveličavne modrosti«. K Njej se obračamo v vseh bridkosti in stiskah našega življenja, pa tudi v težavah, ki zadevajo naš narod, in jo prosimo, da odvrne vse nevarnosti, ki groze nam, našemu narodu, domovini, Cerkvi, človeštvu.

Misel na Marijo in vera v Njeno brezmadežno spočetje nam nalažata veliko dolžnost, ki je neodložljiva in neizbežna: dolžnost, da dajemo pričevanje in prednost duhu v vsem svojem življenju in delovanju. Duh je počelo življenja, duh je nosilec svobode, duh je utemeljitelj vsake pravice, duh je tudi vir naše sreče; z duhom »prostore vesoljne z željami prepletamo, večnost v trenutek begoten ugnemo« (O. Župančič).

Samo ljudje velikega duha so zapustili v zgodovini svetel in neizbrisen spomin. Ljudje, ki so se neustrašeno in zvesto borili za pravico duha in njegove visoke ideale, pa četudi njihova borba ni bila vedno kronana z uspehom. Saj je vsaki resnični življenjski borbi primešanega nekaj neuspeha. Toda ta neuspeh ne boga in ne slabi, marveč pomirja in krepi, celo osrečuje, saj je vsaki čaši radosti primešana kapljica grenkobe in razočaranja. Vrednost tvojih dejanj se presoja po tem, kako si pri njih izvrševanju sledil klicu svoje vesti in vabilu duha, ki je odsev Duha božjega. Le takšno dejanje bo imelo pravo in trajno vrednost in bo odtehtalo tudi na božji tehtnici.

Duh nam miglja iz daljave kot svetlo upanje na lepše življenje, ki ga bomo deležni, če se bomo krepko in zvesto borili za svetle ideale čistega življenja, za prvenstvo in nadoblast duha nad nižjo naravo. Zmaguje duh, ki zajema svoje moči iz čistih virov brez kalnih primesi. Ta moč ustavi vse zunanje sile in stre vsako nasilje, ob njem se skrha in zdrobe tudi najbolj krute in surove materialne sile. Kdor je močan v duhu, ta »s koreninami v večnost sega, z lahkoto gore in

svetove premika« (Božo Vodusek, Prošnja pesem).

Današnja mladina je borbenega duha. S silo svoje notranje urejenosti in borbenega razpoloženja hoče porušiti vsako trdnjavo življenjske nepristnosti in goljufivega materializma. Naš rod dijaške in akademske mladine je rod novega življenja in nove bodočnosti, rod občestva otrok božjih, rod bojevnikov za božjo resnico in pravico v vsem zasebnem in javnem življenju.

To je rod nove slovenske katoliške inteligence, ki se bo s kladivom duhovne moči in z mečem božje resnice borila za božjo pravdo.

Ta novi rod naj zasleduje pota večne Modrosti v sebi in v vsem stvarstvu, bere naj

skrivnostno knjigo narave, ki jo je pisala božja modrost, oznanja naj blagovest Kristusovega evangelija, živi naj veselo življenje otroštva božjega! To je veliko naročilo in veselo oznanilo današnjega praznika Brezmadežne. Immaculata, najpopolnejši vzor poduhovljenosti, izbrana »duhovna posoda«, najlepši »sedež Modrosti«, naj bo vzornica, vzgojiteljica in voditeljica naše mladine, ki je poklicana, da bo s svojim delom in življenjem oblikovala duhovni obraz našega naroda. Kristus nam je bil dan po Mariji. Iz Njenega telesnega materinstva izvira po načrtu božje previdnosti Njeno duhovno materinstvo človeških otrok, Njeno vekotrajno poslanstvo v človeštvu: poduhovljenje življenja in vodstvo duš k Bogu. »Kdor najde mene, najde življenje in prejme zveličanje od Gospoda.«

Iz govora prof. dr. Vraberja na proslavi Brezmadežne v Ljubljani.

Merodajna izjava o univerzni avtonomiji

V letošnjem akademskem letu so se širile po naši univerzi govorice, ki so vedele povedati, da grozi nova univerzna uredba, ki bo ukinila dosedanje avtonomijo univerze.

Med akademsko mladino je zavlada neka negotovost, ki so jo skušali protinarodni in protidržavni elementi izrabi zase z namišljeno borbo za »zaščito« prave svobode, v kateri, kakor upajo, bi imeli najboljši plašč za svoje početje. Tudi zavedna akademska mladina je javno izrazila svoje mnenje in se izrekla za pravo avtonomijo in redno ter nemoteno znanstveno delo. Zato bo tudi podprla vsako prizadevanje prosvetnih oblasti v tem pogledu.

Sedaj je o tem vprašanju prišla jasna in merodajna izjava.

Gospod rektor je dal poklicati k sebi predsednike vseh fakultetnih strokovnih društev in jim sporočil izjavo prosvetnega ministra dr. Antona Korosca o univerzitetni avtonomiji.

V tej izjavi je naglašeno, da gospod minister ne bo izdal za ljubljansko univerzo posebnih ukrepov, ki bi izpre-

minjali dosedanje stanje, ker na ljubljanski univerzi vladata red in mir in dokler bo tako ostalo, ni razloga za spremembe.

Ta izjava nas je tembolj razveselila, ker jo je dal tisti prosvetni minister, ki je častni doktor naše univerze in je ob vsaki priliki pokazal svojo naklonjenost in veliko ljubezen do naše Almae matris; upravičeno ga more imenovati svojega največjega mecena in branitelja. V Ljubljani vstajajo nove vseučiliške stavbe, medicinsko fakulteto nam je on priboril, sedaj nam pa je zaščitil tudi duhovno svobodo, katere najvnetejši pristaš je vedno bil.

Slovenska akademska mladina se zaveda pomembnosti prizadevanj našega narodnega voditelja. Skušala se mu bo za njegovo veliko požrtvovalno in nesebično delo oddolžiti s tem, da bo stala budno na straži za mir, red in svobodo naše univerze.

Te vrednote najbolj pospešujejo redno študijsko delo akademske mladine, ki se hoče tako pripraviti za vredno za službo Bogu, narodu in domovini.

Straža opazuje svet

Od 2. do 9. decembra 1940

S političnega vidika in s posebnim ozirom na našo državo smo preživeli res »Miklavževe dni«. Kajti na jugovzhodu Evrope, kjer je že zavlada velika napetost in je grozila nevarnost, da se vojni požar ne razširi na druge balkanske države, je nastopilo pomirjenje, ki je dobilo svoj zunanji izraz v miroljubnih izjavah v bolgarskem parlamentu, v napovedih jugoslovansko-madžarskega prijateljskega zbliževanja ter v prvih resnih poskusih za zopetni sporazum med Bolgarijo in Turčijo. Vsi znaki kažejo na nadaljevanje tega pomirjevalnega dela, pri katerem je odločno miroljubno, a tudi samoohranljivo stališče, ki ga je izpovedal knez namestnik Pavle v svojem govoru dne 1. decembra, poklicano, da igra svojo tvorno vlogo. — Na Daljnem vzhodu je padla resna beseda japonskega zunanjega ministra Maucuo, ki je dejal, da bi Japonska morala Ameriki napovedati vojno, ako bi se spustila v vojno proti Nemčiji. Sodelovanje med Združenimi državami Severne Amerike in Anglijo je s tem dobilo jasen okvir in mora računati na vso zemeljsko oblo in ne samo na evropska bojišča. Sedanja vojna ni več evropska, ampak je že svetovna v pravem pomenu besede.

Na bojiščih so Grki v Albaniji nadaljevali svoje prodiranje in so zasedli skoraj eno tretjino albanskega ozemlja. V njihove roke so padla mesta Santi Quaranta, Argirokastro in mnogo naselij ob rekah Vojuše in Škumbe. Posledica dogodkov v Albaniji so bile obsežne spremembe v italijanskem vojnem poveljstvu, kjer so se umaknili šef generalnega štaba maršal Badoglio, šef pomorskega štaba admiral Cavagnari in poveljnik Dodekaneza general de Vecchi ter dali mesto novim ljudem. Poluradne razlage pravijo, da bo odslej fašistična stranka bolj intimno sodelovala v vojski. Imena novih poveljnikov naj jamčijo za to notranjo preusmeritev italijanske vojske. — Angleško-nemška letalska vojna se je razvijala v znamenju množinskih bombnih napadov. Več sto nemških letal je bombardiralo Bristol in Southampton, v noči od nedelje na ponedeljek pa je 1000 bombnikov zmetalo 700.000 kg razstrelivnih in zažigalnih bomb na London. Nemški kancler Hitler je v torek opoldne v svojem govoru omenil, da se bo ta način uničevanja mest nadaljeval. Angleški nočni napadi so imeli za cilj Düsseldorf, Essen in Mannheim ter pristanišča ob Rokavu. — Na Daljnem vzhodu so bili prvi boji med Siamom in francosko Indokino, toda vojne napovedi še ni bilo.

»Osservatore Romano« poroča iz Madrida, da bodo z odobrenjem ministrstva za vojsko in mornarico ob iztoku reke Guadalquivir, na kraju, ki je izhodišče za pot v Ameriko, postavili velik svetilnik s Kristusovim kipom. Spomenk bo visok 70 metrov, a samo Srce Jezusovo bo visoko 20 metrov. V temeljih svetilnika bo cerkev v obliki kript, a pet nadstropij nad njo bo obsegalo 70 raznih prostorov, ki bodo služili za dom duhovnih vaj. Zarki, ki bodo sijali iz Srca Jezusovega, bodo vidni z morja iz daljave 60 milj.

Vera in znanost

Ali je poročilo sv. pisma o ustvarjenju sveta v nasprotju z znanostjo?

Nasprotja?

Sv. pismo pravi:

V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo.

Bog je rekel: Bodi svetloba!

Bog je rekel: Bodi obok sredi voda in naj loči vodo od vode. In Bog je naredil obok (firmament).

Bog je rekel: Zberejo naj se vode na enem kraju in naj se prikaže kopno. Bog je kopno imenoval zemljo, zbrane vode pa morje.

Bog je naredil dve veliki luči, večjo luč, da bi gospodovala dnevu, manjšo, da bi gospodovala noči... Bog ju je postavil na nebesni obok...

Bog je ustvaril velike morske živali in vsa živa bitja, zveri zemlje po njih vrstah, vso laznino zemlje po njih vrstah.

Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, moža in ženo je ustvaril.

Komu naj verjamemo? Sv. pismu ali znanosti?

Božja listina

Ali ni to pripovedovanje sv. pisma kakor stare sumerske legende o postanku sveta ali kakor kosmogonska poročila drugih narodov? Nihče ne jemlje takih kosmogonskih mitov zares.

Toda sv. pismo je božja listina, pisana pod navdihom sv. Duha. Seveda Bog sam ni osebno pisal sv. pisma, toda kakor naroča šef svojemu tajniku, naj to ali ono zapiše in ga nadzoruje pri pisanju, tako je Bog izbranim možem dal pobudo za pisanje, da so vse to in samo to napisali, kar je hotel in da so to tudi pravilno izrazili. Čeprav pusti Bog pisateljem toliko svobode, da se v sv. pismu jasno izraža njihov narodni, etnografski, kulturni in osebni značaj, vendar le Bog sam sv. pismo krije s svojo avtoriteto, tako da je v glavnem Bog avtor, pisatelj pa njegovo umno orodje. Kako naj si torej razlagamo pripovedovanje Mojzesa o postanku sveta? Ni misliti, da mu je Bog to narekoval. Mojzes sam je brez dvoma črpal svoje znanje iz poročil, ki so jih prinesli očaki okrog dva tisoč let pr. Kr. iz Mezopotamije. Zelo verjetno je, da je že karavana Abrahama ali vsaj Jakoba prinesla iz Mezopotamije v svoji prtljagi nekaj važnih klinopisnih ploščic, saj je Rahela skrivala na potovanju celo babilonske idole pri sebi, kakor poroča sv. pismo. Saj so klinopisne ploščice romale kot »mednarodna pošta« po vsej Prednji Aziji.

Ni pa hotel Mojzes podati ljudstvu astronomske, geološke in zoološke znanstvene teorije, ampak

osnovne svetovnonazorske aksiome,

kakor so:

1. Nadsvetni, osebni, nadtvarni Bog je bil pred stvarstvom in svobodno priključil iz nič v življenje svet, anorgansko in organsko

Znanstvene teorije pravijo:

• Zemlja se je razvila v milijonskih geoloških dobah.

• Svetloba ni od Boga, ampak je nastala zaradi vrtenja in žarenja nebesnih teles.

• Oboka sploh ni, ampak se nam nebesna modrina dozdeva kot obok, toda to je samo učinek sončnih žarkov na naše oči.

• Morje in kopna zemlja sta nastajala pod vplivi vulkanskih erupcij, pretvorb zemlje v notranjih plasteh itd.

• Sonce, luna in druga ozvezdja so se izoblikovala iz pramegle in so po dolgem razvoju dosegle sedanje stanje, ni jih Bog ustvaril čez noč.

• Paleontologija in razvojna teorija uči, da so se vsi organizmi razvili v teku dolgih geoloških dob iz praživali, da so se vrste razvile iz osnovnih vrst itd.

• Človek se je razvil kot sporedna veja s človeku podobnimi opicami iz skupnega korena z njimi.

življenje; s tem je hotel Mojzes razbliniti monistično-materialistične kosmogonije Egipčanov in Sumercev, ki so fantazirali o začetnem pramorju, iz katerega se porajajo božanske dvojice, moško in žensko božanstvo itd. Prasnov bi bila pred božanstvom.

2. Človek je krona, gospodar vsega stvarstva, ki ga upravlja kot namestnik božji; izšel je iz božje roke in božji dih je v njegovi duši; s tem je Mojzes za vse bodoče čase obdodil vse blodnje razvoja človeške duše iz živalnosti.

3. Človek je bil v začetku v srečnem blaženem stanju in je imel dar telesne neumrljivosti; smrt pa je kazena za moralno krivdo človeka, za nepokorščino.

4. Človek je bil v začetku prost poželjivosti in zakonska zveza je bila od Boga samega ustanovljena in blagoslovljena.

Odkod red v stvarstvu?

Če danes astronomi in geologi skušajo s hipotezami razložiti, da so se nebesna telesa razvijala iz zvezdnih kopic in spiralnih meglic, da so naša gorovja nastajala iz morskih koral in drugih živalic itd., da so se morja prelivala po vsej severni in južni Evropi, da so zemljo pokrivale dolgo dobo let ogromne ledene skorje itd., se s tem resničnost Mojzsovih poročil nič ne zmanjša. Mojzes je kratkoma lapidarno nakazal zadnjega povzročitelja in tvorca vsega stvarstva, ki je položil tako čudovite zakone in sile razvoja v stvarstvo, da se je končno razvil današnji kosmos.

Res je, da Bog ni tako naredil dve veliki luči, kot bi prižgal dve svetilki in ju obesil na nebesni svod, pač je dal oni prasnovi pogon v gotovo smer in položil v tvar zakone težnosti in vztrajnosti, da se je vrtela in zažarela. Naj nam dovolijo astronomi in

geologi nekaj vprašanj. Zakaj je prav ta količina snovi v svetu, zakaj ne manjša ne večja? Zakaj se je začela prvotna plinska krogla vrteti? Zakaj se vrti zemlja v tej in ne v drugi smeri? Ali bi nam hoteli pojasniti skrivnost sil in zakonov, ki delujejo v materiji?

Res je, da Bog ni ustvaril morja tako, da bi prelival vse vode v eno samo veliko kotanjo! Pač pa je nevidni, genialni tehnik v orjaških dimenzijah odredil razvoj na površini in v notranjosti Zemlje, da ni nastal prazen kaos, ampak urejena zemeljska gmota in popolnoma pravilno sme Mojzes reči, da je Bog rekel, naj se zberejo vode na enem kraju in naj se prikaže kopno.

Odkod življenje?

Res je, da Bog ni ustvaril vsake posamezne živalske vrste kot bi gnetel figure itd., pač pa je genialni anatom načrtno razporejal in zasnoval najbolj smotrna telesna ogrodja živalskim vrstam, primerna raznim okoljem; najbolj genialni sistematik je zamislil in razporejal notranja živalska počela živalskih vrst, da se v nepopisni pestrosti in čudoviti harmoniji uvrščajo v grandiozni sistem današnje zoologije!

Res je, da Bog ni vdihaval življenja vsaki posamezni živali in rastlini, spet je pa res, da je življenjska sila še danes največja uganka za biologe in da je ne morejo in ne znajo izvajati iz zgolj fizikalno-kosmičnih osnov! Biti je morala neizčrpna življenjska sila, ki je polagala življenjske klice v organizme in jim dajala take zametke, da so se lahko naprej razvijali. Saj razvoj organizmov in živalskih vrst, ki je dobil pogon iz zametkov, od Boga položenih v snov, ni negacija, ampak najmočnejša afirmacija Boga in Mojzes je mogel mirno in popolnoma resnično zapisati, Bog je ustvaril vsa živa bitja, zveri zemlje po njih vrstah itd.

Kako mi razlagamo otrokom take stvari? Vendar tudi lapidarno in priprosto: to je Bog naredil, to je storil Oče itd.; tako rekoč preskočimo vso vmesno dolgo razlago, ki bi je otroci ne doumeli!

Mojzes ni imel pred seboj akademikov in profesorjev, ampak analfabete, priproste nomade in trde glave, katerim je bilo treba dati priprosto, lahko prijemljiv koncept za duhovno gledanje na svet, da bi jih obvaroval praznoverja, nemorale in čarovnij Egipčanov in drugih sosedov.

V naravoslovnih problemih se navdihnjeni pisatelj postavlja na stališče svoje dobe in svojih sodobnikov, ker nima namena reševati teh problemov, ampak dajati verska načela.

Argentina. V Mercedesu, blizu Buenos Airesa je bila ustanovljena bogoslovna, ki bo služila vzgoji domačega duhovniškega nastajanja. Temeljni kamen je blagoslovil sam sv. oče, v Buenos Airesu pa ga je poslala iz Rima soproga argentinskega poslanika v Vatikanu.

Proglas za borbo proti komunizmu. Hrvatski učiteljski in učiteljske na učiteljsku v Petrinji so izdali posebno resolucijo, v kateri pozivajo vse hrvaške učiteljske in učiteljske, naj se jim pridružijo v boju proti komunizmu, da bo tako odstranjena velika sramota, da bi se mladina na hrvaških učiteljskih nahajala v rdečih rokah.

Nedeljske misli

Koder koli danes greš, kogar koli srečaš, povsod bereš samo resnost in zaskrbljenost z obrazov in oči. O brezskrbnem veselju skoraj ne moremo več govoriti. Že sedanjí čas in trenutek je tak, da ti že samo po sebi zamre veselje in smeh. Moderna kultura in ves napredek sta privedla človeka tako daleč, da je postal najhujši suženj onih sil, ki si jih je sam podvrgel. Mnogi hočejo vsaj za trenutek pozabiti ta svoj bedni stan in iščejo veselja v veseljačenju, v pozabi, v alkoholu. Bridko razočaranje...

Človeškemu srcu je veselje neobhodno potrebno, zato ga povsod tako vztrajno in neumorno išče. Kako prikupen, povsod domač, vsem dobrodošel je človek, ki mu že z obraza sijeta ljubeznivost in veselje, in povsod, kamor pride, le veselje in vedrost prinaša. Nekaj višjega, duhovnega je v pravem veselju. Zato že resnično življenje po veri prinaša veselje v srce in življenje. »Veselite se v Gospodu in radujte se pravični... služite Gospodu z veseljem,« vabi Bog po psalmistu. Pravo, čisto in trajno veselje ima svoj vir le v Bogu. Samo pri Njem ga iščimo, samo tam ga najdemo in v najgloblji globini svojega srca. Kako čist in osvežujoč je studenček v globini gozda, daleč proč od prašne ceste. Tiho veselje v globini srca, zavest izpolnjene dolžnosti, verske in stanovske, bo dalo pravo luč, novo sonce našemu življenju. »Veselile se v Gospodu: zopet pravim, veselile se! Vaša blagost bodi znana vsem ljudem!« Takega duhovnega veselja nam želi apostol narodov sv. Pavel. Popolnoma ulemelji tudi razlog za naše veselje: Svoje skrbi preložimo na Gospoda. »Nikar ne bodite v skrbah, ampak v vsem razodevajte svoje želje Bogu v molitvi!« Zemski kralji in kraljstva med seboj tekmujejo in se vojskujejo in s tem le pogubo in žalost sejejo, »kraljestvo božje pa je mir in veselje v Svetem Duhu«. (Rim 14, 17.)

O pravem pomenu znanstvenega prizadevanja

Profesor dr. Arturo Danusso na politehnični visoki šoli v Milanu je napisal v listu za krščansko vzgojo »Nella scuola e nella vita« daljši članek, v katerem je razvil tele misli: Znanost in znanstveno delo zavzemata zadnje čase vse širši razmah. Izobraženci si morajo pri tem postaviti visoki cilj, iskanje resnice. Načelo koristnosti, ki je za časa vzpona prirodnih znanosti prevladovalo v vsej duhovni kulturi, mora biti podrejeno stremljenju po resnici. Kjer tega ni, kjer stremljenje po koristnem ni brzdanó z v človeški duši vsidranim nravnim zakonom, tam mora nastati zmešnjava, kaos. Toda tudi s krščanskega vidika pri znanstvenem delovanju ni dovolj zgolj samo iskanje resnice. Najdene resnice je treba urejevati, jih uvrščati v lestvico vrednot. Le tako bodo prodrle v globine duše, je dvignile in jo navdušile za vse, kar je plemenito. Mnogo dobre volje in mnogo časa je potrebno, da človek duhovno dozori. Velike osebnosti iz cerkvene zgodovine, ki se jim še danes čudimo, so črpale moč iz dnevnega premišljevanja, notranjega urejanja samega sebe in molitve, za kar so našli pri še tolikšni zaposlenosti vedno dovolj časa. Po globokem opazovanju, notranji urejenosti in molitvi z Bogom povezani ljudje so prejeli vedno dovolj izredne moči, da so na tem svetu gradili pota božji previdnosti. V ta red višjega duhovnega sveta se mora zopet vključiti tudi naše znanstveno delo. Znanost je brez dvoma eno najbolj ču-

Mladina se je poklonila Brezmadežni

Praznik Brezmadežne je dan, ko se vsa prava katoliška in narodna mladina zbere okrog oltarja Žene, ki je kači glavo strla. Žena, ki nam s svojim deviškim življenjem kaže pot navzgor, nam manifestira zmagó duha nad materijo.

To so vzori, za katere vsako leto prisega 8. decembra prava slovenska mladina, za katere se skozi vse leto bori.

Letošnji praznik Brezmadežne se je po vseh slovenskih mestih praznoval na slovesen in dostojen način.

V Ljubljani

V Ljubljani je bila zjutraj ob 7 maša s cerkvenim govorom. Kongregacije so povabile katoliške starešine z osebnimi vabili in vse katoliško dijaštvo ter akademsko mladino.

Stolnica je bila nabito polna verne mladine, ki je vredno prejela sv. Evharistijo. Bil je naravnost mogočen prizor, ko je med mašo zavalovala množica in se kot dostojanstveno mirna reka vtila proti obhajilni mizi.

Dopoldne ob 11 je priredila Slov. dij. zveza slavnostno zborovanje v Unionu. Velika dvorana je bila polna katoliške dijaške mladine.

Slavnost so počastili s svojim obiskom odlični zastopniki cerkvenih in svetnih oblasti. Ves spored je potekel v krasnem redu, ki je pokazal, da je še v našem mladem inteligenčnem rodu mnogo idealizma in volje. Posebno pohvalo so žele dijakinje pod vodstvom tov. Jeločnikove z lepo izvedeno simbolično sliko »Pred Marijo«. Tudi mešani pevski zbor in kvintet sta dobro rešila svojo nalogo.

Slavnostni govor je imel g. prof. dr. Vraber, ki je govoril o Brezmadežni kot simbolu duha, ki zmaguje nad materijo.

Akademija je pokazala, da zna SDZ vzbujati v vrstah svojega številnega članstva pravega duha katoliškega radikalizma.

V Mariboru

Vsako leto mariborsko dijaštvo zelo lepo proslavi praznik svoje priprošnjice Brezmadežne. Proslava praznika se je začela že na predvečer. V nabito polni cerkvi sv. Alojzija se je zbralo dijaštvo k svoji duhovni obnovi. Po lepem govoru g. prof. Živortnika so bile slovesne pete večernice. In zjutraj ob pol 7 je bila cerkev zopet polna in vse katoliško dijaštvo je pristopilo med mašo k sv. obhajilu. Krasen je bil pogled na neštete vrste dijakinj in dijakov, ki so prejeli kruh močnih. Dopoldne ob 10 se je vršilo v dvorani Zadrúžne gospodarske banke zborovanje, ki se je začelo z našo himno — Pesmijo mornarjev —, ki jo je še poleg drugih Marijinih pesmi odpel zbor dijaškega semenišča pod vodstvom g. profesorja Fr. Zafošnika. Med starešinstvom smo opazili zastopnike cerkvene in politične oblasti, ravnatelje in profesorje naših šol. Zborovanje je vodil in govoril v imenu kongr. kat. starešinstva g. prof. Klasinc. Zborovanje sta pozdravila še g. dr. Cukala v imenu prevzvišenega škofa, g. dr. Leskovar v imenu SKAS in akademik Falež v imenu SDZ. Nato so sledili trije referati zastopnikov kongregacij in bogoslovcev.

dovitih prizadevanj človeškega duha. To delo odgovarja božji volji, da naj človek z vsemi svojimi silami išče resnico in zboljšuje življenjske pogoje, ki so podlaga za dosego tega nadnaravnega cilja. Če bomo tako delali, tudi ne bomo precenjevali doseženih znanstvenih dosegov, niti ne bomo oboževali znanosti in napredka, ker bomo znali vse pravilno postaviti na svoje mesto.

Popoldne ob 17 pa se je začel zadnji del proslav v čast Brezmadežni: akademija. V veliko čast smo si šteli, da sta to našo prireditel obiskala tudi belgrajski nadškof g. dr. Ujčič in škof g. dr. Tomažič, ki sta nas oba tudi v lepih besedah bodrila v našem plemenitem delu za Boga, narod in državo. Nato so se v lepem redu izvrstile ostale točke sporeda, ki so bile dobro pripravljene in lepo podane, za kar so žele zasluženó priznanje številnega občinstva. Zadnja točka pa je bila igra »Luč z gorá«; igra je tudi zelo lepo izpadla, saj so nekateri kar odlično podali svojo vlogo.

Lepa gesta tega dneva je tudi ta, da gre ves čisti dobiček v korist Vincencijevi konferenci, ki bo s tem podpirala revne dijakke.

V Celju

Tudi iz Celja smo dobili poročilo, da so na lep način proslavili praznik naše dijaške Zaveznice.

Marijino cerkev je napolnila verna dijaška mladina in tudi pristopila k mizi Gospodovi. V vseh celjskih cerkvah so se vršile slovesne službe božje.

Popoldne je priredila dijaška mladina lepo in uspelo akademijo. Mladina, kateri je bila ta slovesnost namenjena, se je v zelo lepem številu odzvala vabilu celjske kongregacije. Spored je izražal osrednjo marijansko misel. Slavnostno besedo je govoril prefekt kongregacije. Vse točke so bile lepo izvedene, posebno pa Kuretova legenda v štirih slikah »Slepa grofična«.

Zaključili smo prireditev s pesmijo »Lepa si, Roža Marija« in z marijansko mislijo v srcih.

Z belgrajske univerze

Zadnji dnevi so potekali na belgrajski univerzi v znamenju neke prebujene živahnosti. Po vseh fakultetah in predavalnicah so se v velikih množinah začeli širiti letaki, ki so prinesli nova gesla, a stare laži. To je vedno tako; letaki napovedujejo začetek nove borbe, kakor topništvo na fronti dá znak za napade glavnih sil. Po vseh znakih smo torej napad pričakovali in ga tudi dočakali.

Ob vhodih v predavalnice so se pojavili veliki plakati. Tukaj seja, tam konferenca in zopet zborovanje in ne vem, kaj še vse se je razglašalo na njih. Posebno zanimiv je bil nad 2 metra visok plakat pri vhodu v Amfiteater (poslopje veterinarske fakultete), ki je naznanjal z velikimi črkami, da bo zborovanje kulturnega združenja slušateljev belgrajske univerze, kjer se bo reševalo: »Pitanje španskih dobrovoljaca!« Škandal, ki ga morajo gledati oblasti in prava narodno čuteča mladina in mora molčati pod rdečim terorjem. Koliko žrtv in borb bo še treba na beograjski univerzi, da bo postala res to, kar bi morala biti. Toda že se lahko opazi, da se tu in tam pojavljajo ljudje, ki so pripravljeni na take žrtve. Pokazalo se je to že tudi pri zgoraj omenjenem velepomembnem (!) zborovanju (kakor piše plakat). Kljub vsej propagandi vsa stvar ni šla tako gladko, kot so rdeči prireditelji hoteli. Takoj se je pokazala reakcija. Drugi dan so zahtevali pri vseh predavanjih in še s posebnimi resolucijami na dekanatih, da naj se v času, ko bi se še vršila kdaj kaka tako važna (!) stvar vsa predavanja in vaje ukinejo. — Lepo, kaj ne? Toda oni, ki so za popolno strokovno

Naš dobri profesor je mrtev! Ne bomo ga več videli pri naših predavanjih, kjer nam je le z njemu lastno šegavostjo in duhovitostjo, predaval in nas uvajal v svet gradnje človeškega telesa. Nič več nam ne bo dajal svetov za življenje, ki jih je vse zajemal iz svoje bogate izkušnje in poznanstva našega človeka. Bil je mož narave in hotel je tudi nas naravi približati, da bi se v ljubezni do nje vneli. Nič mu ni bilo bolj odvratnega kakor vsa sodobna navlaka, ki pravo naravo človeka ubija in jo hoče skriti pod medlimi frazami.

Zavedamo se, da smo z njegovo smrtjo izgubili na svoji fakulteti učitelja, ki je s svojo močno osebnostjo vodil naše korake na pravo pot medicine, ki naj v skladu z naravo pomaga človeku.

Vsa naša slovenska univerza čuti, da je dobila z njegovo smrtjo težko rano. Bil je tisti, ki je s pokojnim prof. Šerkom in prof. Kanskym vodil vsa dela za našo medicinsko fakulteto. Saj mu je bila vedno najbolj pri srcu in se je stalno potegoval za njeno izpopolnitev. Ko jo je dočakal, nam je omahnil.

Ne bomo Vas pozabili mi, dragi gospod profesor, ki smo bili med zadnjimi Vašimi učenci, ki so šli skozi Vaše roke. Hočemo se izkazati vredne Vašega spomina in skušali bomo hoditi po stopinjah, ki sta nam jih naznačili v Vaših klenih in moških besedah med predavanji.

izobrazbo, ki nočejo polovičarstva, katerim je znanost in svoboda edina dobrota — tisti si kaj takega lahko dovolijo. Tudi to jim ni uspelo, pa so zato začeli ubirati na druge strune. Pred vsakim predavanjem so na dnevnem redu dolgi govori. Govorniki so odzemale ter krčili ure gg. predavateljev. Šlo je za važne stvari. Kaj vse se je takrat moralo poslušati, da me še zdaj glava boli, ko se spomnim. Ampak moralo se je, kajti vse predavalnice so zastražene in zasedene. Prišla je zopet na vrsto uboga Španija. Govorili so o veliki in močni Španiji, ki je navidezno legla k počitku, ki bo pa vstala k veliki svobodi, ki bo zrasla iz krvi mučnikov svobode. Obljubljali in prisegali so ji veliko osvobodilno vojno, katere se — upam — Španija prav nič ne boji. Peli so slavo 300 prostovoljcem, našim tovarišem, ki so se šli boriti v Španijo in katere je izdala naša reakcionarna in provokacijska vlada. Navdušeni govori so se navadno končali z obupnim klicem za pomoč nesrečnim prostovoljcem s pozivom, da vsi s svojimi največjimi možnostmi podprejo to plemenito akcijo.

Nabiranje za španske prostovoljce je nekaj posebnega. Vse gre popolnoma v duhu svobode, za katero se borijo nosilci takih podvigov. Pred fakultetami, instituti, v predavalnicah, laboratorijih, stopniščih, povsod jih je polno.

Preden prideš na svoje mesto v predavalnici, te že najmanj trikrat ustaviijo, in kakor sem že omenil, vse je v duhu najširše internacionalne svobode. Če rečeš, da nimaš, kar (Nadaljevanje na nasl. strani.)

Pripravite pot Gospodu

Živimo v dobi velikih preokretov in dogajanj. Kar se nam je včeraj zdelo še nemogoče, to stoji danes pred nami kot golo dejstvo. Izsledki človeškega uma, ki naj bi bili človeku v korist, se dandanes načrtno in dosledno uporabljajo za uničevanje človeških življenj in drugih dobrin, ki jih je človeštvo stoletja in stoletja ustvarjalo. Skoraj vse, kar je plemenitega in lepega, služi danes v zle namene.

V sedanjem tako »naprednem in kulturnem« dvajsetem stoletju je tudi mnogo, mnogo farizejstva. Plemenitost in ljubezen sta večkrat le krinka, za katero se skrivajo razne nelepe lastnosti.

Kristus je bil prvi, ki je svoj nauk postavil na pravo, resnično ljubezen, ljubezen do bližnjega, ki bi mogla ustvariti človeštvu raj na zemlji in po kateri danes tako žeja človeški rod. Kljub temu, da novo poganstvo, ki misli, da je že blizu časa njegove zmage, oznanja sovražstvo, boj ter postavlja na svoje oltarje namesto Boga — Ljubezni svoje novodobne malike, vendar vlada v današnjem »modernem« svetu še naziranje, da so dejanja ljubezni nekaj lepega, nekaj, kar kaže na plemenit človekov značaj. Tako so danes še vedno nad vse spoštovani in čislani ljudje, ki imajo smisel za reveže in za njihovo bedo. Biti slavljen in spoštovan — to je vsekakor nekaj takega, kar vsakemu človeku ugaja.

In kakor so nekoč farizeji delili miloščino zato, da bi bilo njihovo ime slavno, tako imamo tudi danes mnogo takih »dobrotnikov«. Na ogromnem bogastvu sede. Če pa vržejo bednemu siromaku le drobtinico, ali če store le en korak zanj, potem ponosno hodijo po ulicah in na njihovem obrazu je veliko samozadovoljstvo. Ljudje se jim spoštljivo odkrivajo in klanjajo, saj so vendar v časopisju brali, koliko so darovali v razne dobrodelne namene.

UPRAVA SPOROČA,

da ima v zalogi več izvodov popolnih vezanil letniko III., IV., V. in VI. »Straže v viharju«.

1 izvod stane 40 din, za dijake 25 din.

V teh dragocenih knjigah edino morete spoznati pravo življenje slovenske katoliške akademske mladine, zato sezite po njih.

(Nadaljevanje s prejšnje strani.)

je vedno gola resnica, ti nihče ne verjame. Za tako plemenito dejanje se mora imeti! Če daš dinar, je premalo in se moraš kolegi legitimirati, da te ob priliki obišče, takole okrog prvega, pravijo. Zelo malo vedo rdeči tovariši o bedi študenta, ki mu prav prvi v mesecu povzroča največ skrbi. —

Strašno radi vpijejo tudi o velikem socialnem delu, ki ga vrši podporno združenje, ki je tudi v rokah rdečih. Ti narodni izdajalci upravljajo z denarjem, ki so ga vplačali v začetku leta študentje vsak po 30 din. To je lepa vsota 300.000 din. K temu pa še pride denar, ki ga plača naše ubogo ljudstvo za svoje izvržence. Podpor iz tega združenja so deležni samo nekateri strogo določeni ljudje, zato, ker se dela vse po načelih njihove rdeče svobode in enakopravnosti.

Belgrad, 7. decembra 1940.

Advent velja kot priprava za prihod našega Odrešenika, na rojstvo ljubezni same. »Pripravite pot Gospodu,« je klic Cerkve v tem času. Da, pripravimo jo. In s čim? S tem, da bomo postavili na oltar svojih src namesto večkrat zmotnih poželenj zopet pravičnost in ljubezen. Naj vedo vsi tisti, ki jim je sreča naklonila bogastvo, da so samo oskrbniki tega bogastva in da bo Bog nekoč od njih terjat račun. Naj se zavedajo, da je mnogo, mnogo takih, ki morajo lačni zmrzovati in prezebati, ki nimajo najnujnejših potrebščin, četudi morajo včasih garati kot črna živina.

Naša doba zahteva predvsem dejanj in ne besedičenj. Tudi svoje katolištvo, svoje krščanstvo in svojo plemenitost boš najlepše pokazal z dejanji, zlasti z dejanji ljubezni. Zato opusti vse, kar je nepotrebno, ves nepotrebni, včasih celo škodljivi luksuz, in žrtvuj nekaj za svojega brata, ki trpi pomanjkanje. In če nimaš materialnih sredstev, mu privošči vsaj lepo besedo, sočustvuj z njim v trpljenju, skušaj ga potolažiti. Vedi, da je vsak človek, četudi je še tako razcapan in strgan, tvoj brat. Za oba brez razlike je tekla Kristusova kri. Ne bodi domišljav zaradi svojega bogastva, zaradi svojega položaja in svojih zmožnosti. Saj nisi ničesar sam ustvaril. Vse si dobil od Boga in brez Njega ničesar ne bi imel.

Ponesimo v svet plamen ljubezni, ki naj zatre sovražstvo in hudobijo in nam ustvari po tem velikem razdejanju lepšo bodočnost! Najprej pa moramo v naših dušah, v naših srcih pripraviti pot Gospodu, ki je iz ljubezni do nas grešnikov prišel na svet in ki se je za nas dal razpeti na les.

Poravnajte naročnino!

»Paulist Fathers«. Osservatore Romano poroča iz Amerike v obširnem članku o Družbi misijonskih duhovnikov apostola sv. Pavla. ki jih v Ameriki nazivajo »Paulist Fathers«. Družbo je ustanovil l. 1858 znani borec za pravice kat. Cerkve v Zed. državah P. Hecker s štirimi tovariši. Z dovoljenjem redemptoristov so ustanovili novo družbo, ki si je nadelala za svojo nalogo, da bo spreobračala nekatolike v USA. Člani te družbe so prirejali misijone po vseh ameriških državah, toda prve res velike uspehe so mogli beležiti šele ob koncu prejšnjega stoletja, ko so se pričeli množiti prestopi v katolicizem po velikih mestih (Detroit, Chicago, itd.)

Duhovne vaje za akademike pred Božičem

Kakor vsako leto bodo tudi letos duhovne vaje za akademike pred Božičem (od 17. dec. zvečer. do 21. dec. jutraj.)

Ker je Dom duh. vaj v Ljubljani te dni zaseden, bodo duh. vaje spet pri Svetem Janezu v Bohinju; vodil jih bo p. Preac D. J. Udeleženci plačajo 50 din za stroške vožnje in oskrbe. Vsi akademiki, prijazno vabljeni. Prijave sprejema vodstvo Doma duhovnih vaj.

Univerza

X. redni sestanek AK Straže

Po molitvi je predsednik predal besedo društvenemu duhovniku, ki se je uvodoma spomnil praznika velikega misijonskega svetnika sv. Frančiška Ksaverskega, čigar čudežno delo nam je v kratkih besedah predložil in nas pozval, da si naj vzamemo gorečnost tega svetnika za vzor pri našem delu.

Nadaljnje njegove besede so veljale prazniku Brezmadežne, ki nam bodi zvezda vodnica skozi življenje.

Na tem sestanku je podal referat o časnikarstvu bivši član našega kluba in nekdanji urednik »Straže«, urednik »Slovenca« gospod dr. Matej Poštuvan.

G. urednik nam je podal nekaj načelnih misli o nalogi časnikarstva, posebno katoliškega. Nato je nanizal vrsto praktičnih misli, kako naj akademska mladina sodeluje pri tej veliki nalogi, posebno pa akademski tisk. Pri tem je podal tudi marsikaj koristnega za naš list, za kar smo mu hvaležni in jih bomo skušali uresničiti.

Naravoslovni krožek je pritel s svojim delom

V ponedeljek 18. t. m. je bil uvodni sestanek naravoslovnega odseka a. k. Straže, ki ga tvorijo tov. medicinci in naravoslovci. V glavnih obrisih smo pregledali probleme, ki jih mislimo na letošnjih sestankih študirati.

S tem začenja naravoslovni odsek svoje drugo študijsko leto. Namen odseka je, da študira probleme naravoslovja, zlasti one, ki zadevajo naš svetovni nazor.

Lani smo si ogledali problem iz biologije — spolnost človeka, njeno resnosti in odgovornost. Odsek je vodil tov. prof. Verbic, ki nam je tudi predaval o zgradbi stanice, njeni delitvi, oploditvi, dedovanju (mendelizem), predvsem o dedovanju pri človeku. Primarij g. dr. France Debevec nam je predaval o zgradbi spolnih organov, o pravem in izprinenem spolnem življenju. Univ. prof. dr. Ign. Lenček nam je pa pokazal stališče Cerkve do spolnih zadev, prikazal dolžnosti in pravice katoličanov.

Letos bo odsek započelo delo resno nadaljeval. Tov. prof. dr. Maks Wraber nam je na prvem sestanku govoril o nič manj resnem in zanimivem poglavju, namreč o razmerju med telesom in dušo, ki ga bomo obravnavali. Vseh se letos ne bomo mogli lotiti. Naše delo smo si pa razdelili takole: razdelili smo ga v naravoslovni in teološko-filozofsko-pedagoški del. V prvem si bomo ogledali zgradbo živčevja, postopno izpopolnitev v živalskem svetu, živčevje človeka in »živčevje« pri rastlinah. Študirali bomo nato fiziologijo živčevja, pretvarjanje materialnih dražljajev v psihične občutke; nastanek misli, spomin, voljo, vitalni princip pri rastlini, živali in človeku. Dalje dednost kot podlaga oz. vodilo pri vzgojnem delu — izboljšanje dednih lastnosti, kritika evgenike in rasizma.

Naše delo pojmuje resno. Sklenili smo, da bomo tudi letos predavanja redno obiskovali in da nam bodo predavatelji našo prisotnost potrjevali s podpisom v posebni članski legitimaciji. Prepričani smo, da se s takim delom najboljše pripravljamo na svoje poklicno delo.

Književnost

Iz dnevnika

Kaj vsak večer v duši mi gloje, kljuva, toplo je, sanja, kipi?

Ah, to je pesem. Še neizpeta išče poleta si, išče poti...

★

Trudno in počasi v ritmu, ki ne plaši lepih melodij, sneži...

Srce moje čuti Smrt, ki v beli kuti plava in preti...

Že je pot zamelo: belo v snegu selo tiho se boji.

Vedno v isto smer, Trudno in počasi, v ritmu, ki ne plaši lepih melodij, sneži...

★

Mesečina mehko lije na ravan, šum potoka v dalji se gubi, srce moje tiho hrepeni... Joj, ta noč je polna sanj!

Misel v hrepenenju — vse zaman! Morda pa želim si sreče, ki je ni?

Vendar ko nekoč ves sključen in bolan vase bom pogledal, ah, noči te mi bodo le v zdravilo sanj, ki spomin na mlada leta jih budi.

★

Ko v večer zvonovi zapoje svoj Ave, vtihnijo domovi, obmolče dobrave. Vse se v molitev toplo poglobi.

Oj, takrat še moje srce vriska, poje sladke melodije.

Lepe harmonije v duši zazvene.

Boris.

Kdor hoče poznati sodobne gospodarske probleme, mu priporočamo, da si nabavi pomembno knjigo dr. Cirila Žebota:

„Korporativno narodno gospodarstvo“

Založila Mohorjeva družba